

היועמ"ש: אין מניעה חוקית לאשר לבני זוג מאותו מין לאמץ ילד זר שאינו ילדו של אחד מבני הזוג

היועץ המשפטי לממשלה קיים לאחרונה דיון בנושא אימוץ ילדים ע"י זוגות בני אותו המין, בהשתתפות הגורמים הנוגעים בדבר במשרד הרווחה ובמשרד המשפטים. בסיכום הדיון קבע היועץ המשפטי לממשלה, כי ניתן לאפשר לבן זוג בן אותו המין לאמץ את ילדו, הביולוגי או המאומץ, של בן זוגו.

כן נקבע, כי אין מניעה חוקית לאשר לבני זוג מאותו המין, או למי מהם, לאמץ ילד זר, שאינו ילדו של אחד מבני הזוג, וזאת בנסיבות בהן נשקלת בקשה לאימוץ ע"י אדם יחיד, ובכפוף לשיקולי טובת המאומץ כמקובל. הדיון בנושא כונס לבקשת משרד הרווחה, על מנת לבחון את עמדת המדינה בנושא בעקבות ההתפתחויות בפסקי הדין החדשים בענין, ובמיוחד פסק הדין בפרשת ירוס-חקק (ע"א 10280/01, פ"ד נט(5) 64). בפרשה זו אישר בית המשפט לאישה לאמץ את ילדיה הביולוגיים של בת זוגה.

בדיון השתתפו אנשי המקצוע בשרות למען הילד, אנשי היעוץ המשפטי של משרד הרווחה והמשפטים, ואנשי הפרקליטות העוסקים בנושא.

בסיום הדיון סוכם כי -

המונח "בן זוגו" בחוק אימוץ ילדים כולל גם בן זוג מאותו המין, ועל כן במקרים בהם בן זוג מעוניין לאמץ את ילדו, הביולוגי או המאומץ, של בן זוגו - ניתן לאשר זאת.

עוד נקבע, כי בנסיבות מתאימות, כאשר זוהי טובת הילד המאומץ, ניתן גם להסכים לבקשות של בני זוג מאותו המין לאמץ ילד שאינו ילדם של אחד מבני הזוג, וכי השרות למען הילד רשאי גם למסור לאימוץ ילד לזוג בני אותו המין, בנסיבות בהן ניתן היה למסור לאימוץ לאדם יחיד.

היועץ המשפטי לממשלה הדגיש, כי הוא עוסק רק בבדיקת האפשרות המשפטית להסכים לבקשות אימוץ בנסיבות האמורות, וכי העמדה הקונקרטית בכל בקשת אימוץ תגובש ע"י הגורמים המקצועיים בשרות למען הילד בכל מקרה לגופו לאחר בחינת טובת המאומץ.

עם זאת הדגיש היועץ המשפטי, כי אין מקום לנוסחאות נוקשות בהיבט הענייני של טובת המאומץ, וכי בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון, הדיבור "טובת המאומץ" מבטא "עקרון מורכב בעל היבטים שונים", ו"אין לומר א-פריורי כי בשל הזוגיות החד-מינית של המערערות, אימוץ על ידן יהיה שלא לטובת המאומץ". לפיכך, שאלת הזהות המינית של המאמצים היא אך אחד השיקולים הרלבנטיים, אותו יש לשקול יחד עם כל שאר הנסיבות והשיקולים הרלבנטיים, כאשר "כל מקרה ייבחן לגופו וכל אינטרס ייבחן כעוצמתו".

החלטה זו באה בהמשך להחלטות קודמות של היועץ המשפטי לממשלה בעניינים שונים בקשר לזוגות בני אותו המין, שפורסמו בעבר.

בין היתר, בסמוך לכניסתו לתפקיד הנחה היועץ המשפטי לממשלה את הפרקליטות להסכים להכיר בבני זוג מאותו המין לצורך מיסוי מקרקעין של בני זוג המתגוררים באותה הדירה (ענין אדיר שטיינר ע"א 5178/03).

בהמשך הנחה היועץ המשפטי לממשלה להכיר בבן זוג של נפטר מאותו מין כאלמן לצורך חוק ביטוח לאומי (ענין גורא רז 3536/04), וכן הנחה את הפרקליטות שלא לערער על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת, שהחיל את חוק הירושה על בני זוג מאותו המין (ענין ירושת המנוח ש.ר. ז"ל 3245/03). היועץ המשפטי לממשלה גם הביע במקרים שונים את עמדתו כי לבית המשפט לענייני משפחה נתונה הסמכות לאשר הסכמי ממון בין בני זוג מאותו המין.

הגישה העקרונית המנחה את היועץ המשפטי לממשלה היא, כי יש להבחין בין עניינים ממוניים-סוציאליים, בהן צריך לנקוט עמדה פרקטית וגמישה ברוח הזמן והמציאות החדשה, לבין ענייני מעמד אישי ויצירת סטטוס, בהם יש לנהוג בהירות, ובד"כ הסדרתם היא עניין למחוקק.

להלן נוסח הנחיות היועמ"ש, כפי שהופיעו בסיכום הדיון בנושא זוגות בני אותו המין וחוק אימוץ ילדים:

1. יש להקפיד על האבחנה בין שאלת קיומה של תשתית משפטית לאישור של בקשה לאימוץ בסוג סיטואציות מסוים, לבין שאלת העמדה הקונקרטית במקרה נתון, אשר תגובש ע"י הגורמים המקצועיים בשרות למען הילד, בכל מקרה לגופו, לאחר בחינת טובת המאומץ.

לענין זה עמד היועץ המשפטי לממשלה על כך שבהתאם לפסק הדין בפרשת ירוס-חקק, כי אין מקום

לנוסחאות נוקשות בהיבט הענייני של טובת המאומץ, וכי הדיבור "טובת המאומץ" מבטא "עקרון מורכב בעל היבטים שונים", ו"אין לומר א-פריורי כי בשל הזוגיות החד-מינית של המערערות, אימוץ על ידן יהיה שלא לטובת המאומץ" (סע' 16 לפסק הדין של הנשיא ברק). לפיכך, שאלת הזהות המינית של המאמצים היא אך אחד השיקולים הרלבנטיים, אותו יש לשקול יחד עם כל שאר הנסיבות והשיקולים הרלבנטיים, כאשר "כל מקרה ייבחן לגופו וכל אינטרס ייבחן כעוצמתו" (סע' 25 שם).

2. יש לפרש את המונח "בן זוגו" שבסעיף 3(1) לחוק ככולל גם בן זוג מאותו המין המבקש לאמץ את ילדו הביולוגי או המאומץ של בן זוגו.

לפיכך, בנסיבות של אימוץ ילדו, הביולוגי או המאומץ, של בן זוג חד-מיני, יש לנקוט בהליך לפי סע' 3(1) כאמור, שהוא דרך המלך ההולמת מקרים אלה, ולא בהליך העקיף והמלאכותי לפי סעיף 3(2), ביחד עם סעיף 25(2) לחוק.

3. כאשר מדובר בבקשות של בני זוג מאותו המין לאימוץ של "ילד זר", ההליך שיש לנקוט בו הוא של שתי בקשות לאימוץ יחיד לפי סעיף 3(2), יחד עם סעיף 25(2). אף כי מבחינה דיונית מדובר בשתי בקשות נפרדות לאימוץ יחיד, ראוי לאחד את הטיפול בשתי הבקשות ולקבל בהן החלטה במאוחד.

4. הכלל הקבוע בסעיף 3 רישא לחוק, לפיו "אין אימוץ אלא על-ידי איש ואשתו יחד", אינו שולל מיניה וביה אימוץ יחיד על-ידי מי שנמצא במערכת זוגית. הוא הדין באשר לתנאי שבסיפא של פסקה 3(2) ("בלתי נשוי"). בהתאם לכך, אין לדחות על הסף בקשה בשל היותה בקשת יחיד של אדם הנמצא במערכת זוגית. הדבר יהיה שיקול רלוונטי במסגרת השיקולים של טובת הילד, כאשר המשקל שיינתן לכך יקבע בהתאם לנסיבות המקרה והסיבה לבקשה לאימוץ יחיד.

5. הפרשנות של בית המשפט את סעיף 25 לחוק מאפשרת לעשות שימוש בשיקול של טובת המאומץ, בתנאים הקבועים בסעיף, גם כאשר יש בקשה של בני זוג מאותו המין, בדרך של שתי בקשות לאימוץ יחיד, או בקשה של אחד מהם, למסירת ילד זר לאימוץ ע"י השרות למען הילד, בדומה, לדוגמא, לנסיבות בהן נמסר ילד לאימוץ ע"י אדם יחיד.

6. אשר לאפשרות של מתן פרשנות, לפיה בני זוג מאותו מין הם בגדר "איש ואשתו יחד" לענין סעיף 3 רישא לחוק, סוכם בדיון כי זהו מהלך פרשני בעייתי ומרחיק-לכת בהקשר הרגיש של חוק אימוץ ילדים, ועל כן אין לנקוט בפרשנות כזו, בשלב זה לפחות; זאת במיוחד כאשר בענייננו ישנן חלופות אחרות, פחות בעייתיות, להסדרת אימוץ על-ידי זוגות חד-מיניים, כמפורט לעיל, ללא צורך להיזקק לפרשנות המעוררת קשיים רבים.

אכן, לענין סעיף 55 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, פורש המונח "איש ואשה" על-ידי בית המשפט המחוזי בנצרת ככולל גם בני זוג מאותו המין, אך פרשנות זו ניתנה בהקשר של ידועים בציבור ולענין של זכויות רכושיות, להבדיל מענייני סטאטוס ומעמד אישי. פרשנות זו התבססה על כך שמבחינת תכליות ההסדר הרכושי שנקבע בחוק אין מקום להבחין בין ידועים בציבור מאותו מין לידיועים בציבור איש ואישה. לעומת זאת לענין המונח "איש ואשתו יחד" שבסע' 3 לחוק האימוץ, הדגיש בית המשפט העליון בפרשת ירוס-חקק, כי אינו קובע כי זוג חד-מיני הוא בגדר "איש ואשתו יחד" (ראו סע' 26 לפסק הדין).